

Miia Aitto-oja, Riina Baer & Maria Brunni

”OPI KULKEMAAN VIHREISSÄ VALOISSA”

Oppitunti 6.-luokkalaisille pojille seksuaalisesta häirinnästä ja sen ennaltaehkäisystä

”OPI KULKEMAAN VIHREISSÄ VALOISSA”

Oppitunti 6.-luokkalaisille pojille seksuaalisesta häirinnästä ja sen ennaltaehkäisystä

Miia Aitto-oja, Riina Baer &
Maria Brunni
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Hoitotyön koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma, hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

Tekijät: Miia Aitto-oja, Riina Baer, Maria Brunni
Opinnäytetyön nimi: ”Opi kulkemaan vihreissä valoissa” – Oppitunti 6.-luokkalaisille pojille seksuaalisesta häirinnästä ja sen ennaltaehkäisystä
Työn ohjaajat: Pia Mäenpää, Marja-Liisa Majamaa
Työn valmistuslukukausi- ja vuosi: kevät 2016
Sivumäärä: 34 + 2 liitesivua

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämässä kouluterveyskyselyssä vuonna 2013 seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti on kokenut peruskoulun pojista 9 % ja tytöistä 20 %. Kyselyssä seksuaalisella väkivallalla tarkoitettiin muun muassa vastentahtoista intiimiä koskettelua, seksiin painostamista tai pakottamista sekä maksun tarjoamista seksistä. Jokainen yksilö määrittää itse omat rajansa. Kasvaessaan lapsella on oikeus opetella tunnistamaan sekä oman että muiden ihmisten reiviirin rajoja ja kunnioittamaan niitä. Varhaisessa vaiheessa opittu rajojen tunnistaminen ja niistä kiinni pitäminen ehkäisee rajojen ylittämistä ja siitä seuraavaa loukattua oloa.

Tuotteen tilaajana oli Oulun Tyttöjen ja Poikien talo. Tämän projektiluontoisen opinnäytetyön tarkoituksena oli toiminnallisen oppitunnin järjestäminen koskien seksuaalisen häirinnän tunnistamista ja siihen puuttumista. Kohderyhmäksi valikoitui oululaisen alakoulun kuudennen luokan pojat. Käsiteltäviä aiheita käytiin läpi tapausesimerkkien avulla. Projektin viitekehukseksi rajautui poikien kognitiivinen ja seksuaalinen kehitys, sukupuolisensitiivisyys ja poikatyö, seksuaaliterveys, -neuvonta- ja kasvatus ja seksuaalinen häirintä. Koska järjestimme oppitunnin, käsitelimme teoreettisesti myös tapahtuman järjestämistä. Oppitunnin suunnittelussa käytettiin ajankohtaisia ja luotettavia lähteitä.

Oppitunnin laatua arvioitiin oppitunnille osallistuneiden poikien ja alakoulun opettajan antamilla palautteilla sekä oppitunnille asetettujen laatukriteerien avulla. Vastaajista kaikki pitivät oppituntia hyvänä tai erinomaisena. Suurin osa koki oppineensa jonkin verran uutta asiaa. Enemmistö koki oppitunnin hyödylliseksi, vaikka palautteen antajista suurin osa ei ole nähnyt seksuaalista häirintää omassa koulussaan. Alakoulun opettajan mukaan oppituntimme oli onnistunut ja hyvä. Kokosimme materiaalin oppitunnista ja annoimme sen tilaajille, jotka voivat hyödyntää materiaalia opetuksessaan. Jatkossa oppituntia voisi pitää useammille ryhmille ja pitkällä aikavälillä tutkia, onko tämänkaltaisella opetuksella seksuaalista häirintää vähentävä vaikutus.

Asiasanat: kognitiivinen ja seksuaalinen kehitys, sukupuolisensitiivisyys, poikatyö, seksuaaliterveys, seksuaalneuvonta ja -kasvatus, seksuaalinen häirintä

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care, Option of Nursing

Authors: Miia Aitto-oja, Riina Baer & Maria Brunni

Title of thesis: "Learn to walk in the Green Traffic Lights" – Lesson for Sixth Grader Boys Regarding the Reduction and Prevention of Sexual Harassment

Supervisors: Pia Mäenpää & Marja-Liisa Majamaa

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2016

Number of pages: 34 + 2 appendices

In school health survey conducted by National institute for health and welfare in 2013 shows that in primary schools nine per cent of boys and twenty per cent of girls has occasionally or frequently experienced sexual harassment. In the survey sexual harassment included involuntary intimate physical contact, forcing to sexual intercourse and offering payment of sexual intercourse. During childhood every individual has the right to identify and dignify their own and others limits. Identifying ones limits in early childhood may prevent the possible poor effects.

The subscriber of the product was Tyttöjen and Poikien Talo. This bachelor's thesis was a product development project which purpose was to have a functional lesson about sexual harassment. The target group consisted of sixth grade boys from one of the Oulu's primary schools. Boy's cognitive and sexual development, sexual sensitivity, "boy work", sexual health, sexual advisory and sexual harassment were the projects framework. We used topical and reliable resources for the planning of the lesson.

The quality of the lesson was valued by the feedback from the boys, the teacher and with quality criterions. All the respondents thought that the lesson was either good or excellent. The majority of the respondents felt that they had learned something new and thought the lesson was useful, although most of the respondents have not witnessed sexual harassment in their school. The teacher thought that our lesson was successful and useful. We gathered the material about our lesson and gave it to the subscribers, whom can make use of the material in their teaching. In the future the lesson could be held to various groups and it could also be researched if there were possible long term effects in reduction on sexual harassment.

Keywords: Cognitive and sexual development, gender sensitivity, "boy work", sexual health, sexual advisory, sexual harassment

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET	8
3	PROJEKTIN SUUNNITTELU.....	10
3.1	Projektiorganisaatio.....	10
3.2	Projektin päätehtävät.....	12
4	POJAT JA SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ.....	13
4.1	Poikien kognitiivinen ja seksuaalinen kehitys	13
4.2	Sukupuolisensitiivisyys ja poikatyö.....	15
4.3	Seksuaaliterveys, -neuvonta- ja kasvatus	16
4.4	Seksuaalinen häirintä	18
4.5	Tapahtuman järjestäminen.....	19
5	PROJEKTIN TOTEUTUS	21
5.1	Oppitunnin suunnittelu.....	21
5.2	Oppitunnin toteutus	22
6	PROJEKTIN ARVIOINTI.....	25
6.1	Oppitunnin arviointi.....	25
6.2	Työskentelyprosessin arviointi.....	28
7	POHDINTA.....	31
	LÄHTEET.....	33
	LIITTEET	35

1 JOHDANTO

Jokaisella lapsella on oikeus saada tietoa seksuaalisesta häirinnästä ja kasvaa syrjinnästä vapaassa ympäristössä. Nuoruudessa koettu seksuaalinen häirintä ja väkivalta ovat vakava uhriutumisen muoto, kun huomioidaan minkälaisia seurauksia teot voivat aiheuttaa. Kouluterveys-kyselyn mukaan nuorten kokema häirintä ja ahdistelu on yleistä, mutta niihin ei puututa tarpeeksi. (Aaltonen 2012, 11–13.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämässä kouluterveyskyselyssä vuonna 2013 seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti on kokenut peruskoulun pojista 9 % ja tytöistä 20 %. Kyselyssä seksuaalisella väkivallalla tarkoitettiin muun muassa vastentahtoista intiimiä koskettelua, seksiin painostamista tai pakottamista sekä maksun tarjoamista seksistä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013, viitattu 17.8.2015.) Vuoden 2010–2011 kouluterveyskyselyn mukaan peruskoulussa ja lukiossa pojat ja tytöt ilmoittivat kokeneensa seksuaalisesti loukkaavaa nimittelyä lähes yhtä paljon (Aaltonen 2012, 91).

Seksuaalisen häirinnän vaikutukset voivat näkyä vielä vuosienkin päästä tapahtuneesta. Vaikutukset kohdistuvat omaan seksuaalisuuteen, parisuhteeseen, vaikeutena muodostaa luottamussuhde toiseen ihmiseen sekä itsetuntoon. Seksuaalista häirintää nuoruudessa tai lapsuudessa kokeneilla henkilöillä on saattanut ilmetä aikuisiässä riittämättömyyden tunnetta sekä katkeruutta. (Korhonen & Kuusi 2003, 99.) Tutkimuksissa on myös tullut esille, että seksuaalinen häirintä voi aiheuttaa jopa traumaoireita sekä masennusta (Vilka 2011, 101). Seksuaalinen häirintä on merkittävä yhteiskunnallinen ongelma. Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa tutkittiin ala- ja yläkoulun toimintamalleja seksuaalisen häirinnän suhteen. Tutkimukseen osallistui yhteensä 784 ala- ja yläkoulu neljästä osavaltiosta. Seksuaalista häirintää kokeneista oppilaista 25 % ei enää osallistunut keskusteluun oppitunneilla yhtä aktiivisesti kuin aiemmin, 20 % kärsi keskittymisvaikeuksista ja 17 % myönsi häirinnän vaikuttaneen poissaoloihin oppitunneilta ja harrastuksista. (Lichty, Torres, Valenti & Buchanan 2008, viitattu 2.5.2016.)

Omien rajojen tunnistaminen ja niistä kiinni pitäminen ovat suurta arvostusta itseä kohtaan. Kasvaessaan lapsella on oikeus opetella tunnistamaan sekä oman että muiden ihmisten reiviin rajoja ja kunnioittamaan niitä. Varhaisessa vaiheessa opittu rajojen tunnistaminen ja niistä kiinni pitäminen ehkäisee rajojen ylittämistä ja siitä seuraavaa loukattua oloa. Samalla lapsi oppii tunnistamaan ja kunnioittamaan toisten ihmisten rajoja ylittämättä niitä. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 167–169.)

Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Oulun Tyttöjen ja Poikien Talo. Opinnäytetyömme kohderyhmänä oli tässä projektissa oululaisen alakoulun kuudennen luokan pojat, joille pidimme oppitunnin seksuaalisesta häirinnästä ja sen puheeksi ottamisesta. Seksuaalinen häirintä poikien näkökulmasta sekä poikien seksuaalikasvatus ja -valistus ovat mielenkiintoisia aiheita, joihin halusimme perehtyä. Toiminnallisen opinnäytetyön tietoperustaa rajattiin yhteistyössä asiantuntijaryhmän ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Tietoperustan sisällöksi rajautui poikien kognitiivinen ja seksuaalinen kehitys, sukupuolisensitiivisyys, poikatyö, seksuaaliterveys, -neuvonta ja -kasvatus sekä seksuaalinen häirintä. Koska suunnitelmana oli järjestää aiheesta tapahtuma, käsitelimme teoreettisesti myös tapahtuman järjestämistä.

Opinnäytetyön tavoitteeksi asetettiin oppitunnin pitäminen sekä oppitunnin materiaalin suunnittelu. Itse tapahtuman tavoitteena oli selvittää pojille, mitä seksuaalinen häirintä on ja millä tavoin se otetaan puheeksi, vahvistaa poikia toimimaan oikein häirintätilanteissa sekä määrittelemään omat rajansa. Tavoitteena oli myös ennaltaehkäistä myöhemmin tapahtuvaa seksuaalista häirintää. Tarkoituksena on, että projektin tilaaja voi hyödyntää tapahtuman materiaalia myöhemmin.

Valitsimme aihe on tärkeä myös sen takia, koska koulutuksemme aikana seksuaalista häirintää käsitellään vähän. Tulevissa työpaikoissa voimme kohdata häirintää kokeneita ihmisiä. Tämän opinnäytetyön myötä voimme lisätä omaa tietämystämme aiheesta ja sitä kautta kehittää myös omaa ammatillista osaamistamme hoitotyöntekijöinä.

2 PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme aiheen saimme Oulun Tyttöjen ja Poikien Talolta. He toivoivat opinnäytetyötä liittyen seksuaaliseen häirintään ja sen ennaltaehkäisyyn, sillä aihe on ajankohtainen. Saimme valita aiheeseen perehtymisen poikien näkökulmasta. Tyttöjen ja Poikien Talo esitti, että aiheesta voisi pitää oppitunnin varhaisnuorille. Poikien Talo sopi Paulaharjun alakoulun kanssa, että pidämme oppitunnin siellä 12-vuotiaille pojille.

Projektimme tavoitteita olivat tulostavoitteet, laatutavoitteet, kehitystavoitteet ja oppimistavoitteet. *Tulostavoitteena* oli järjestää 12-vuotiaille pojille seksuaalista häirintää koskeva oppitunti. Oppitunnilla pojat oppivat tunnistamaan seksuaalista häirintää ja puuttumaan siihen. He ovat myös projektin välitön kohderyhmä. Välillisiä hyödynsääjiä ovat Oulun Tyttöjen ja Poikien Talo sekä Paulaharjun alakoulu. He saivat käytännön kokemusta ja aineistoa tämältyyppisen koulutuksen pitämiseen. Projektin tuotoksena keräsimme ja tuotimme materiaalia, jonka pohjalta pidimme toiminnallisen oppitunnin alakoululla. Oppitunnin pääasiallinen sisältö oli seksuaalisen häirinnän tunnistaminen esimerkiksi koulussa, sekä antaa pojille konkreettisia keinoja puuttua siihen.

Oppitunnin *laatutavoitteena* (taulukko 1) oli hyödyllisyys, mielenkiintoisuus ja johdonmukaisuus. Oppitunnista tekee pojille hyödyllisen sen ajankohtaisuus. Materiaalit kokoamme luotettavista lähteistä. Oppitunnista saamme mielenkiintoisen, sillä se tulee olemaan monipuolinen ja toiminnallinen kokonaisuus. Pojat pääsevät itse tekemään ja miettimään asioita. Teemme käsiteltävästä aiheesta mahdollisimman konkreettisen ja käsittelemme sitä arkitasolla, esimerkiksi miten seksuaalinen häirintä voisi näkyä heidän elämässään. Oppitunnista saamme johdonmukaisen hyvällä suunnittelulla. Suunnittelemme etukäteen, mikä olisi looginen järjestys käydä asioita läpi. Oppitunnin sisällön aiomme jakaa tasaisesti sekä kuunteluun että tekemiseen. Näin saamme ylläpidettyä poikien kiinnostuksen aiheessa.

Kehitystavoitteena oli, että pojat oppivat tunnistamaan seksuaalista häirintää ja miten sitä voidaan ehkäistä. Pitkän aikavälin tavoitteena on, että seksuaalinen häirintä vähenee tulevaisuudessa. Pidämme oppitunnin yhdelle ryhmälle, jonka jälkeen annamme oppitunnin materiaalin projektin tilaajien käyttöön. Materiaalin avulla tilaajat voivat toteuttaa samantyyllisiä tapahtumia muissa kouluissa, jolloin pitkällä aikavälillä tavoite voi toteutua. *Oppimistavoitteita* oli oppia seksuaalisen häirinnän tun-

nistamisesta ja siihen puuttumisesta. Perehdyimme poikien kognitiiviseen ja seksuaaliseen kehitykseen, jonka pohjalta pystyimme suunnittelemaan, miten heille voisi antaa seksuaalineuvontaa/ohjausta. Lisäksi opimme paljon itse projektityöskentelystä, kuten suunnitelman tekoa, projektin toteutusta, valmiin tuotoksen esittelyä ja raportin kirjoittamista.

TAULUKKO 1. Laatutavoitteet ja kriteerit

Laatutavoite	Laatutavoitteen kriteerit
1. Hyödyllisyys	Ajankohtainen aihe Luotettavaa tietoa
2. Mielenkiintoisuus	Toiminnallisuus Konkreettisuus
3. Johdonmukaisuus	Suunnitelmallisuus Loogisuus

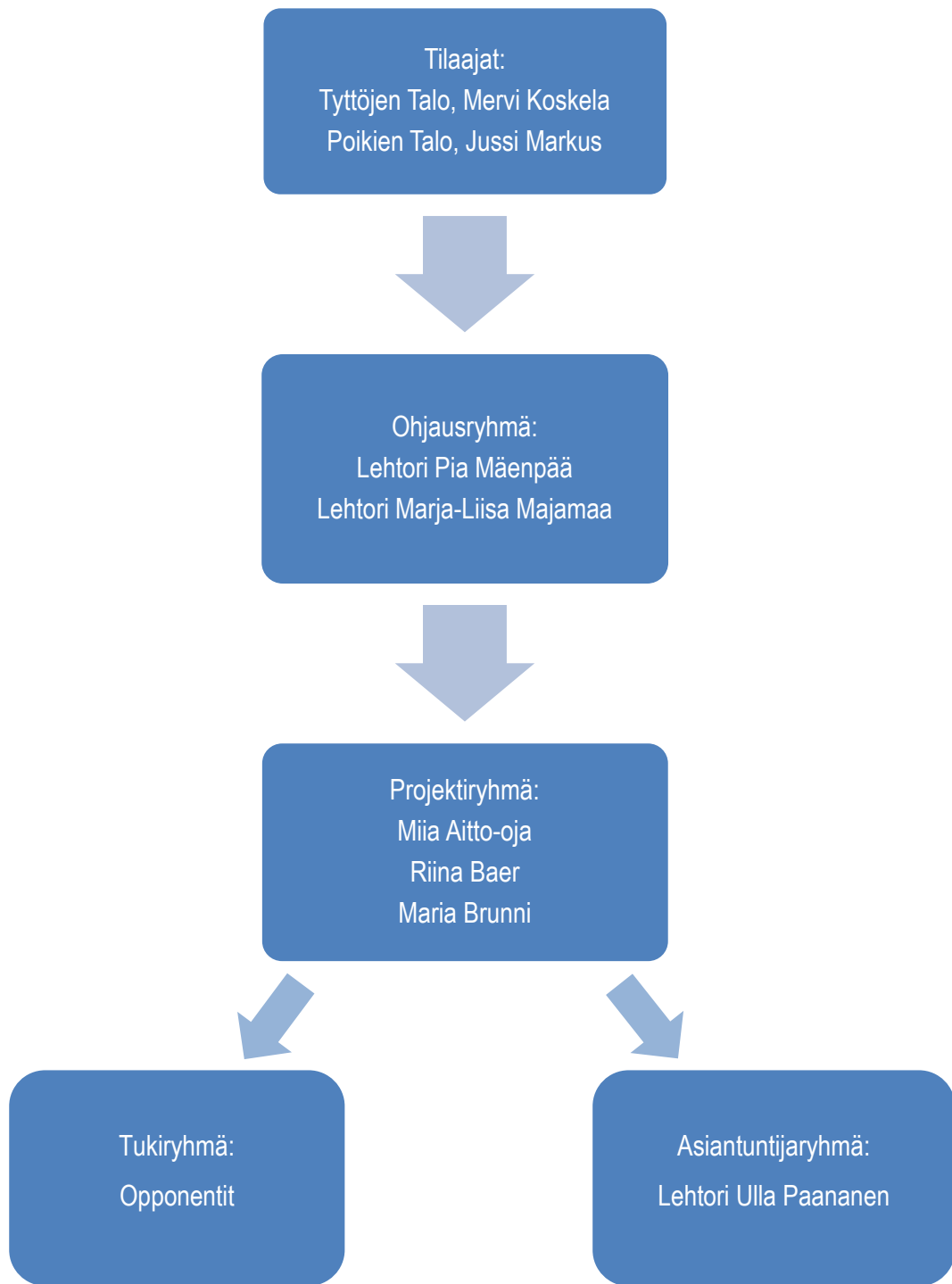
3 PROJEKTIN SUUNNITTELU

Kaikille projekteille on laadittava selkeä projektisuunnitelma. Suunnitelmassa näkyy projektin tavoitteet, miten tavoitteiden saavutettavuutta arvioidaan sekä projektin tuotos ja sen toteutus, eli miten projekti tehdään ja millä aikataululla. Projektin toteutumisesta vastaa sitä varten määritelty projektiorganisaatio. (Silfverberg 2007, 21, 74.)

3.1 Projektiorganisaatio

Projektilla on oltava selkeä organisaatio, jossa eri osapuolten roolit ja tehtävät on määritelty. Näin ollen kaikki projektiin osallistuvat tietävät, kenellä on päätösvaltaa ja kuinka paljon. (Viirakorpi 2000, 25.) Ohjausryhmä valvoo hankkeen edistymistä ja arvioi sen tuloksia, antaa ideoita ja tukee projektiryhmää. Se auttaa myös tiedonkulussa eri sidosryhmien välillä. (Silfverberg 2007, 93, 98–99.) Projektiorganisaatiomme kuuluivat tilaajat, ohjausryhmä, projektiryhmä, tukiryhmä sekä asiantuntijaryhmä (kuvio 1). Projektin tilaajana oli Oulun Tyttöjen ja Poikien Talo. Tyttöjen Talon edustaja oli ohjaaja Mervi Koskela ja Poikien Talon edustaja projektipäällikkö/sosionomi Jussi Markus. He antoivat meille melko vapaat kädet projektin työstämiseen. Poikien Talon vastuulla oli sopia oulu-laisten alakoulujen kanssa, mihin kouluun menemme pitämään oppitunnin. Ohjausryhmäämme kuuluivat lehtori Pia Mäenpää ja lehtori Marja-Liisa Majamaa. Projektiryhmään kuuluivat Miia Aitto-oja, Riina Baer ja Maria Brunni. Varsinainen päätösvalta projektissa oli meillä itsellämme. Päätöksissämme käytimme hyödyksi tilaajien ja ohjausryhmän antamia neuvoja ja tukea. Asiantuntijaryhmänä käytimme hankkeen vastaavaa opettajaa Ulla Paanasta, joka auttoi meitä alkuun yhteistyökumppanin löytämisessä ja aiheen valinnassa. Tukiryhmään puolestaan kuuluivat opponentit Maija Keskitalo, Miia Riihinen ja Greta Sandgren, joilta saimme vertaistukea projektin eri vaiheissa.

Projektilla pitää olla selkeä vetäjä eli projektipäällikkö, jonka tehtäviin kuuluu työsuunnitelman laatiminen, hankkeen seuranta ja sisäinen arviointi, hankkeen raportointi, viestintä ja sidosryhmäsuhteiden vastaaminen (Silfverberg 2007, 101). Me olimme itse projektipäälliköitä ja päävastuussa projektista. Jaoin tehtäviä tasapuolisesti ja annoimme osaamisemme näkyä projektissa. Kävimme säännöllisesti aikaansaannoksiamme yhdessä läpi ja korjailimme niitä tarpeen vaatiessa. Osallistuimme kaikki tasapuolisesti jokaisen osa-alueen tekoon.

KUVIO 1. Projektioorganisaatio.

3.2 Projektin päätehtävät

Hankkeet on yleensä syytä jakaa useampaan vaiheeseen. Työsuunnitelmalla kuvataan, mitä oikeastaan tehdään. Samalla voidaan aikatauluttaa projektia. Työsuunnitelmaa ei kannata määrittää liian tarkasti, jotta siihen jää joustavuutta. (Silfverberg 2007, 72, 87–89.) Projektimme oli jaettu pää-, ala- ja loppuvaiheisiin (taulukko 2). Päävaiheet olivat ideoiminen, perehtyminen aiheeseen, suunnitteleminen, projektin toteuttaminen ja projektin päättäminen. Aloitimme opinnäytetyön tekemisen keväällä 2015, jolloin aloimme miettiä sopivaa aihetta. Kävimme Tyttöjen Talolla palaverissa, joissa saimme yläkäsitteen seksuaalisen häirinnän vähentäminen ja rajasimme sen 12-vuotiaisiin poikiin. Kesällä 2015 perehdyimme poikien kognitiiviseen ja seksuaaliseen kehitykseen, seksuaalivointaan ja -ohjaukseen sekä seksuaaliseen häirintään ja siihen puuttumiseen. Näiden tietojen pohjalta kokosimme opinnäytetyömme tietoperustan. Samalla teimme projektisuunnitelmaa ja suunnittelimme syksyllä järjestettävää oppituntia alakoululla. Syksyllä 2015 pidimme materiaaliemme pohjalta oppitunnin noin 12-vuotiaille pojille seksuaalisesta häirinnästä ja siihen puuttumisesta. Keväällä 2016 projektimme loppui. Silloin kirjoitimme loppuraportin, esitimme valmiin opinnäytetyömme sekä suoritimme kypsyysnäytteen.

TAULUKKO 2. Projektin vaiheistus

Päävaihe	Alavaiheet ja lopputuotos	Aikataulu
Ideoiminen	Aiheen rajaaminen, ideointi tilaajien kanssa	Kevät 2015
Perehtyminen aiheeseen	Tietoperustan laatiminen ja sen esittäminen	Kesä 2015- Syksy 2015
Suunnitteleminen	Projektisuunnitelman laatiminen Oppitunnin suunnittelu ja valmistelu	Kesä 2015- Syksy 2015
Projektin toteuttaminen	Materiaalien kokoaminen Oppitunnin pitäminen	Syksy 2015
Projektin päättäminen	Raportin kirjoittaminen Valmiin opinnäytetyön esitys Kypsyysnäyte	Kevät 2016

4 POJAT JA SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ

4.1 Poikien kognitiivinen ja seksuaalinen kehitys

Varhaisnuoruus käsittää noin 11–14-vuotiaat. Nuoruuden voi määritellä myös alkavan puberteetin eli nuoruuteen liittyvien fyysisten muutosten myötä. Varhaisessa nuoruusiässä fyysiset muutokset ovat suurimmassa murroksessa. Psykososiaalisia asioita tässä iässä ovat kapinointi vanhempia ja muita auktoriteetteja vastaan sekä ystävyysuhteiden luominen ikätovereiden kanssa. Kehitystehtävät ovat psykologiassa ihmisen normaaliin kehitykseen kuuluvia tavoitteita. Jokaiseen ikäkauteen liittyy omat kehitystehtävänsä. Eri psykologit ovat kehittäneet omia kehitystehtäviään. Robert J. Havinghurst listaa nuoruuden keskeisimmiksi kehitystehtäviksi oman ruumiin hyväksynnän, hallinnan ja käytön, kypsän suhteen molempiin sukupuoliin, oman sukupuolen mukaisen roolin löytämisen, tunne-elämän itsenäisyyden suhteessa omiin vanhempiin ja muihin aikuisiin, valmiuden perheen perustamiseen, oman moraalin ja arvomaailman kehittämisen sekä sosiaalisesti vastuullisen toiminnan. Erik H. Eriksonin psykososiaalisen kehitysteorian mukaan nuoruuden kehitystehtävänä on identiteetin muodostaminen. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009, 14, 72–73, 76–77.)

Nuoruusikään kuuluu eri vaiheita ja kriisejä. Varhaisnuoruutta kutsutaan myös murrosiäksi ja siihen liittyy ihmissuhdekriisi. Varhaisnuori alkaa irrottautua vanhemmistaan, heidän huolenpidostaan ja ajatusmaailmasta. Nuori saattaa näyttää aggressiivisia tunteita vanhempia kohtaan ja on herkkä vaikutteille. Osa varhaisnuorista voi olla hyvin vihaisia sekä uhmakkaita, mutta vihan avulla luodaan rajoja. Mieliala voi vaihdella nopeasti. Toki kaikilla se ei ole niin rajua. Varhaisnuoruudessa tarvitsevuuden ja riippumattomuuden ristiriita on voimakas. Eli nuori saattaa lähteä kotoa ovet paukuen, mutta palaa nopeasti takaisin. Varhaisnuori tarvitsee minuutensa rakentamiseen monia peilejä, kuten vanhempiaan. Vanhemmilla on murrosiässä tärkeä rooli varhaisnuoren rajojen asettajana. Varhaisnuoruudessa kaukorakkaudet ovat yleisiä. Nuori saattaa rakastua näyttelijöihin tai urheilijoihin. Kaukorakkaudet ovat turvallisia ja varhaisnuori saa elää tunnettaan sekä tulla tutuksi oman itsensä kanssa. Varhaisnuoren tutustuessa omiin tunteisiinsa ja hallitessa tunne-elämänsä, todelliset syvät ihmissuhteet onnistuvat. (Nurmiranta ym. 2009, 77–78.)

Varhaisnuoruudessa ajattelu kehittyy Jean Piaget:n teorian mukaan formaalisten eli muodollisten operaatioiden tasolle. Tällöin sanavarasto kasvaa ja ilmaisu monipuolistuu sekä ongelmanratkaisu-

ja päättelytaidot kehittyvät. Varhaisnuori oppii myös ymmärtämään vertauskuvia. Varhaisnuoruudessa ajattelu on melko minäkeskeistä ja maailmankuva keskittyy suurilta osin nuoren itsensä ympärille. Nuori voi olla hyvin itsetietoinen ja miettii, mitä muut hänestä ajattelevat. Varhaisnuori saattaa myös ajatella, että hänen kokemuksensa ovat tapahtuneet vain hänelle, eivätkä muut ihmiset voi ymmärtää häntä. Nuoruudessa suhteet ystäviin tulevat tärkeiksi. Pojat viettävät usein aikaa isommissa kaveriporukoissa pelaten tai kilpaillen. Poikien ihmissuhteissa asioita jaetaan toiminnan yhteydessä. Ystävyyssuhteiden myötä sosiaaliset taidot ja roolinottokyky kehittyvät sekä kyky empatiaan kasvaa. (Nurmiranta ym. 2009, 83–84, 86–87.)

Varhaisnuoruudessa hormonitoiminnan aktivoituminen saa aikaan muutoksia nuoren kehossa. Pojilla muun muassa tulee kasvupyrähdys, kivekset ja penis kasvavat, karvoitus lisääntyy ja tulee spontaaneja siemensyöksyjä. Nämä muutokset voivat hämentää ja aiheuttaa epävarmuutta. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 86–87.) Pojilla mieheksi kasvaminen tarkoittaa kehon ja kehon osien seksuaalisoitumista ja sitä tukee myös tarjotut maskuliinisuuden aikuismallit. Kehon muuttuessa aletaan etsiä tietoa ja kokemuksia eri tilanteista ja paikoista. Usein tunne-elämä ei kehity samaan aikaan kuin keho. (Vilka 2011, 127–128.) Seksuaalisuus koetaan eroottisena omakohtaisena tunteena omissa ajatuksissa ja mielikuvissa. Itsetyydytys ja fantasiat auttavat nuorta myöhemmin kohtaamaan turvallisia rakkaustunteita. Nuoren seksuaaliset tuntemukset voivat olla toisaalta kiinnostavia ja kiihottavia sekä toisaalta ahdistavia ja pelottavia. Homoeroottiset tunteet ovat normaaleja varhaisnuoruudessa. Poika saattaa ihailta kavereidensa tai esikuviansa piirteitä ja haluta niitä itselleen. (Ryttyläinen ym. 2010, 88.)

Varhaisnuorta alkaa kiinnostaa lämmön ja läheisyyden kokeminen toisen ihmisen kanssa. Samaan aikaan nuori alkaa luoda omia intymiteettirajoja ja tapoja suojata itseään. Tätä tukee jo leikki-ikäisenä aloitettu opastus oman kehon rajojen ja koskemattomuuden turvaamisesta sitä uhkaavissa tilanteissa. (Vilka 2011, 128.)

Lasten ja nuorten seksuaalisuuden kehitystä varten on kehitetty Seksuaalisuuden portaat -opetusmateriaali. Sen avulla voidaan havainnollistaa, kuinka seksuaalista kehitystä tapahtuu koko ajan eri-ikäisenä. Jokaisella portaalla on oma kehitystehtävänsä ja osa niistä saattaa olla päällekkäisillä portailla. Kehitystehtävät on jaettu yhdeksään portaaseen. (Korteniemi-Poikela ym. 2010, 9-10, 19–21.) Tässä keskitymme portaisiin 3, 4, 5 ja 6, sillä niissä käsitellään noin 12-vuotiaan kehitystä. Näistä portaista on hyötyä, koska pidämme juuri 12-vuotiaille opetustuokion.

8-12-vuotiaana ollaan kolmannella portaalla, jolloin rakkauden- ja ihastumisen tunteita aletaan kohdistaa lähellä oleviin saman ikäisiin tuttuihin. Varhaisnuori lähinnä keskittyy tunteiden kokemiseen niiden ilmaisemisen sijaan. Noin 9-14-vuotiaana ollaan neljännellä portaalla. Tällöin nuori uskaltaa puhua rakkaudentunteestaan ystävilleen. Noin 10–15-vuotiaana ollaan viidennellä portaalla, jolloin nuori uskaltautuu kertomaan ihastuksensa kohteelleen omista tunteistaan. Samalla nuori altistaa itsensä sille, ettei välttämättä saa tunteilleensa vastakaikua tai tulee muuten loukatuksi. 12–16-vuotiaana ollaan kuudennella portaalla, joka on niin kutsuttu käsi kädessä-vaihe. Käsi kädessä ilmaisee ihastumisen tunteen olevan yhteistä ja se halutaan näyttää muillekin. Tähän portaaseen liittyy myös hylätyksi tulemisen ja pettymyksen tunteiden opetteleminen, sillä pettymykset aiheuttavat jo voimakkaita tunteita. (Korteniemi-Poikela ym. 2010, 52–88, 93–98, 103, 106.)

4.2 Sukupuolisensitiivisyys ja poikatyö

Sukupuolisensitiivisyys käsitteen pohjana on ihmisten jakautuminen kahteen sukupuoleen, mieheen ja naiseen. Sukupuolijakautuminen ei kuitenkaan ole pelkästään biologinen, vaan siihen liittyy kulttuurinen, sosiaalinen, historiallinen sekä yhteiskunnallinen kokonaisuus. Sukupuolinäkö-kulmassa ja sen huomioimisessa sukupuolisensitiivisyyden näkökulmasta on tärkeää ottaa huomioon kaikilla yhteiskunnan tasoilla ja toiminnoissa. Tärkeää olisi myös pyrkiä omaksumaan kyky tunnistaa miesten ja naisten eroavaisuudet ja erilaisuus. Sukupuolisensitiivisyys käsitteeseen liitetään edellytys ymmärtää, kuunnella sekä havainnoida miesten ja naisten eroavaisuutta eri tilanteissa. (Alatalo & Tikka 2014, 27–28.)

Sukupuolisensitiivisyyteen liitetään myös ajattelutapa ja toimintamalli, jolla pyritään arvostamaan niin sukupuolen kuin seksuaalisuuden monimuotoisuuttakin. Sen tarkoitus voi olla esimerkiksi pyrkimys siihen, että työ- ja koulu yhteisössä kaikkia yhteisön jäseniä kohdellaan tasa-arvoisesti sekä pyritään huomioimaan sukupuolen sekä seksuaalisuuden monimuotoisuutta. (Anttonen 2007, 11.)

Poikatyö on varsin uusi asia Suomessa. Siihen on alettu kiinnittää huomiota vasta 2000-luvulla. (Suomen Setlementtiliitto ry 2015, viitattu 26.3.2015.) Sukupuolta koskevat käsitykset vaikuttavat ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, sillä työtöiltä ja pojilta sallitaan erilaisia asioita. Sukupuolisensitiivisessä poikatyössä keskeisintä on kannustaa poikia olemaan oma itsensä ja toimimaan tasa-arvoisesti vuorovaikutussuhteessa tyttöjen kanssa. Apuna voidaan käyttää tarkastelutapaa, joka

ottaa huomioon sukupuolen ja sukupuolta koskevien käsitysten vaikutuksen nuoren kasvuun. Tiedostamalla stereotyyppiset käsitykset ja roolipaineet, voidaan havaita ajoissa syrjäytymisuhassa olevat pojat. Pojatkin tarvitsevat luotettavan aikuisen läsnäoloa, tukea, kannustusta, itsestään välittämistä ja arvokkuuden tunteita ihmisenä ja omana itsenään. Lisäämällä turvallisuudentunnetta ja omanarvontuntoa voidaan ennaltaehkäistä väkivaltaista käyttäytymistä ja päihteiden käyttöä. Aikuisten tulisi opettaa lapsille ja nuorille tasaveroisuuteen ja toisten kunnioitukseen perustuvaa vuorovaikutusta. Varhaisnuori peilaa itseään aikuiseen, joten kun tarjolla on monenlaisia rohkaisevia ja kannustavia esikuvia, nuorella on tilaa ilmentää itseään ja sukupuoltaan. Pojan ei välttämättä tarvitse olla riehuva tappelija. (Punnonen 2007, 521–522, 525–527.)

Sukupuolisensitiivisessä poikatyössä siis tuetaan pohtimaan ja löytämään omannäköinen identiteetti ja tapa olla moninaisten mallien joukosta. Poikia rohkaistaan löytämään omat vahvuutensa ja voimavaransa, sekä kuuntelemaan itseään ja olemaan rohkeasti oma itsensä. (Poikien talo 2015, viitattu 8.4.2015.) Poikatyötä on alettu huomioida muun muassa eri projekteissa. Kalliolan Nuoret ry, Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus sekä sosiaali- ja terveysvirasto ovat olleet kehittämässä Poikien Talo-hanketta, jonka tarkoituksena on kehittää sukupuolisensitiivistä poikatyötä. Hankkeen myötä saatiin hyviä tuloksia, esimerkiksi sukupuolisensitiivisellä työotteella voidaan edistää tasa-arvoa ja purkaa haitallisia poikana ja miehenä olemisen malleja. (Poikien Talon työryhmä 2014, 11.) Poikien Talolla pojat oppivat vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimista. Heitä opastavat koulutetut miesohjaajat. (Poikien Talo 2015, viitattu 8.4.2015.)

4.3 Seksuaaliterveys, -neuvonta- ja kasvatus

Seksuaaliterveys käsitteenä tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaa suhteessa seksuaalisuuteen. Siinä ei ole kyse pelkästään sairauden tai vajaatoiminnan poissaolosta. Seksuaaliterveys voidaan määritellä hyväksi, kun ihminen voi toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan niin, ettei siitä ole haittaa hänelle itselleen tai muille ihmisille. Hyvän seksuaaliterveyden omaava henkilö pystyy toteuttamaan omaksi kokemaansa seksuaali-identiteettiä ja harrastaa haluamaansa seksiä turvallisesti vapaana pakottamisesta, riistosta ja väkivallasta. Hyvän seksuaaliterveyden edellytyksenä on positiivinen ja kunnioittava asenne seksuaalisuuteen ja seksuaaliin suhteisiin. (Rinkinen 2012, 25.) Seksuaaliterveys on kaikkien ihmisten perusoikeus (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 23).

Seksuaaliterveys perustuu seksuaalioikeuksiin. Niiden pääsisältö on, että jokaisella ihmisellä on oikeus päättää omaan seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. WHO liittää seksuaalioikeudet yleisiin ihmisoikeuksiin, eli ihmisillä on oikeus muun muassa seksuaaliseen itsemääräämiseen, oikeus saada seksuaalisuuteen liittyvää tietoa, oikeus kehon koskemattomuuden kunnioittamiseen sekä oikeus tavoitella tyydyttävää ja turvallista seksuaalielämää. Seksuaalinen väkivalta, hyväksikäyttö tai muu seksuaalinen kaltoinkohtelu on kiellettyä eikä ihmistä saa syrjiä tämän sukupuolen tai seksuaalisen suuntautumisen takia. Seksuaalioikeuksien toteutuminen kehittyy pikkuhiljaa. (Ryttyläinen ym. 2010, 14–16.)

Seksuaalikasvatus on elämänmittaista toimintaa, jonka tarkoituksena on antaa sitä tietoa seksuaalisuudesta ja seksistä, jota yksilö tarvitsee tehdäkseen seksuaaliterveytensä ja mielihyvänsä kannalta hyviä valintoja. (Kontula & Meriläinen 2007, 9). Seksuaalikasvatus on yksi osa terveystieteistä. Vaikka yksilön keho muuttuu ja kehittyy ilman seksuaalikasvatustakin, tarvitaan sitä ihmisiin liittyvien taitojen oppimiseen. Seksuaalikasvatuksella ja siitä saadulla tiedolla ja taidolla voidaan välttää myös mahdollisia seksuaalisuuteen liittyviä vahinkoja ja ongelmia, sillä huonojen tietojen ja taitojen sekä seksuaaliongelmien välillä voidaan nähdä yhteys. Seksuaalikasvatus on ihmishuone- ja vuorovaikutustaitojen opettamista. Seksuaalikasvatuksen tulisi alkaa jo silloin, kun lasta vasta odotetaan. Odotusaikana perhe voi miettiä mitä ja miten puhua seksistä ja seksuaalisuudesta lapselleen. (Bildjuschkin ym. 2000, 9-12.)

Seksuaalikasvatusta voidaan antaa kolmella eri tasolla: seksuaalivalistuksena, seksuaaliopetuksena ja seksuaalineuvontana. Seksuaalivalistus on seksuaalitiedon jakamista suurille joukoille. Se on julkista keskustelua seksuaalisuudesta, sen näkyvyydestä ja merkityksestä yksilölle tai keskustelua seksuaalikasvatuksen tarpeellisuudesta. Seksuaalivalistus voi tapahtua esimerkiksi erilaisiin kampanjoin ja erilaisten seksuaalikasvatusmateriaalien jakamisena. Seksuaaliopetusta voidaan antaa missä tahansa yhteydessä, jossa ollaan kiinnostuneita yksilön hyvinvoinnista ja yhteydessä, jossa yksilö on itse motivoitunut parantamaan hyvinvointiaan. Seksuaaliopetusta ovat kaikki saaneet kouluissa ja sitä kuuluisi olla jo alaluokilla ja päiväkodissa. Seksuaalineuvonta tarkoittaa yleistä seksuaalitiedon jakamista, mutta usein yksilö hakeutuu seksuaalineuvontaan omassa seksuaalisuudessaan tai seksielämässään hankalaksi tai pohtimisen arvoiseksi kokemansa asian tiimoilta. Seksuaalineuvontaa voi saada esimerkiksi vastaanotoilta, puhelimen tai sähköpostin kautta sekä aikakauslehtien lääkäripalstoilla. Vastaanotolla annettava seksuaalineuvonta on hen-

kilökohtaisempaa välittömän vuorovaikutusmahdollisuuden vuoksi ja täten myös mahdollisiin ongelmiin voidaan tarttua ripeästi. Myös kouluissa on mahdollista saada seksuaalineuvontaa. Opetajien ja terveydenhoitajan antama seksuaalineuvonta on tehokasta ja vaikuttaa myönteisesti seksuaaliterveyskäyttäytymiseen. Seksuaalikasvatuksen avuksi opetus- ja neuvontatilanteisiin on kehitelty PLISSIT – toimintamalli, joka kuvaa seksuaalineuvonnan ja myös joitakin seksuaaliopetuksen tasoja. Se on porrastettu malli seksuaalikysymysten käsittelylle. (Bildjuschkin ym. 2000, 13–14.)

Ensisijainen vastuu varhaisnuorelle annettavasta seksuaalivalistuksesta on vanhemmilla. On kuitenkin luonnollista, ettei nuori halua kysyä ja jutella seksuaalisuuteen liittyvistä asioista vanhempien kanssa. Tällöin on tärkeää, että terveysalan ammattilainen osaa vastata nuorta askarruttaviin kysymyksiin ja ohjata ajanmukaisen oikean ja tutkitun tiedon mukaisesti. Hyvä lähtökohta seksuaalisuudesta puhumiseen on se, että neuvoja löytää itselleen sopivan ja luontevan käyttösanan. Varhaisnuorta saattaa hämmentää ja asioiden ymmärtämistä vaikeuttaa, jos neuvoja käyttää lääketieteellisiä termejä puheessaan. Puheessa on tärkeää ottaa huomioon nuoren ikä- ja kehitystaso ja käsitellä asioita sanoilla, joita nuori on oppinut käyttämään. Varhaisnuorelle on annettava tietoa perustellen, jolloin nuorelle tulee tunne, että hallitsee itse tilannetta. Myös nuoren luottamus neuvojaan lisääntyy. Nuorelle voi konkreettisesti kertoa esimerkkejä mitä voi syntyä, jos riskejä ei osata ottaa huomioon. Kun seksuaalisuuteen liittyviä asioita käsitellään varhaisnuoren kanssa asiallisesti ja häpeilemättä, tulee nuorelle tunne, että häntä on ymmärretty oikein ja asioista voi keskustella, hakea apua ja ottaa puheeksi tulevaisuudessakin. Positiivinen palaute nuoresta ja hänen toiminnastaan vahvistaa nuoren itsetuntoa ja motivoi toimimaan samoin tulevaisuudessakin. Seksuaalikasvatuksessa tulee välttää moralisointia, varoittamista, pelottelemista ja puhetta joka altistaa häpeälle, mutta luonnolliset realiteetit tulee ottaa esille. (Aho, Kotiranta-Ainamo, Pelander & Rinkinen 2008, 42–45, 51.)

4.4 Seksuaalinen häirintä

Seksuaalista häirintää on kaikki ne asiat, jotka ovat luonteeltaan seksuaalista tai seksuaalisesti värittäytyneitä. Seksuaalinen häirintä on sukupuolisesti vihjailevat ilmeet sekä eleet, seksuaalisesti vihjaileva käytös, sopimattomat tai kaksitulkintaiset puheet, yksityiselämään ja ulkonäköön liittyvät huomiot, seksuaalisesti värittäneet yhteydenotot, fyysinen koskettelu sekä kaikki sukupuoliyhteyttä tai muuta kanssakäymistä koskeva ehdottelu. (Vilkkä 2011, 35.)

Koulussa seksuaalinen häirintä tapahtuu usein alaikäisten kesken. Yleisimmin seksuaalinen häirintä ilmenee nimittelynä sekä kaksimielisten vitsien kertomisena. Tyypillisesti seksuaalinen häirintä koulussa näkyy huoritteluna ja homotteluna, ulkonäköön liittyvinä kommentteina, toisen ahdisteluna esimerkiksi seuraamalla, lähentelyllä sekä seksistisinä yhteydenottoina. (Meyer 2009, 5-6.) Koulussa opettajilla on velvollisuus puuttua aina seksuaaliseen häirintään sitä havaittaessa. Nuoren kokema seksuaalinen häirintä tulee ottaa vakavasti. Vastuuta seksuaalisen häirinnän puuttumiseen ei pidä syytää nuorelle itselle. Puuttumattomuus häirintään voi itsessään olla rikkomus. Aikuisen vastuulla on tukea häirinnästä kertovaa nuorta. Nuoren kertoessa asiasta on seksuaalinen häirintä saattanut jatkua jo pidemmän aikaa. (Aaltonen 2012, 99.)

Seksuaalisen häirinnän vähentämisen keskeisenä keinona on saada varhaisnuoret hahmottamaan mitä häirintä on. Näin nuoret pystyvät itse vastustamaan häirintää ja helpommin myös välttävät ajautumasta häirintätilanteisiin. Lisäksi on tärkeää informoida varhaisnuorta, kuinka hän saa apua ja kenelle hän voi kertoa, jos kokee seksuaalista häirintää. Tärkeää on myös painottaa nuorelle, ettei häirintä ole nuoren henkilökohtainen ongelma. Näillä keinoilla vahvistetaan varhaisnuoren valmiuksia puolustaa ja luottaa omaan toimintakykyynsä. Vaikka nuoret usein ovat neuvokkaita ja osaavat toimia järkevästi häirintätilanteissa, on keskeistä korostaa, että myös neuvottomuuden tunne on tällaisissa häirintätilanteissa mahdollista. Neuvottomuuden tunteesta huolimatta nuoren tulisi ymmärtää, ettei häirinnän syynä ole koskaan uhri, vaan tekijä on täysin vastuussa teoistaan. (Aaltonen 2012, 99–100.)

Varhaisnuorien tulee saada tietoa seksuaalisesta häirinnästä. Kriittinen keskustelu sekä tiedon lisääminen nuorten keskuudessa ennaltaehkäisevät häirinnän ilmenemistä. Keskustelun avulla nuori hahmottaa mitä seksuaalinen häirintä on. Tasa-arvosuunnitelman laatiminen koulussa sitouttaa oppilaita ja henkilökuntaa häirinnän vastaiseen työhön tehokkaasti. (Aaltonen 2012, 100–101.)

4.5 Tapahtuman järjestäminen

Tapahtuma on kokonaisuus, josta voidaan erottaa kolme täysin erilaista vaihetta. Nämä vaiheet ovat suunnitteluvaihe, itse tapahtuma ja jälkimarkkinointivaihe. Suunnittelussa on tärkeää, että asetetaan valitun kohdejoukon asemaan, selvitetään minkä takia tapahtuma järjestetään ja mikä on sen tavoite. Tapahtuman malli on onnistunut, kun se vastaa kysymykseen: miksi, kenelle, mitä,

miten, millainen ja kuka tai ketkä. (Vallo 2009, 45–47.) Suunnitteluvaiheessa käydään läpi tapahtuma alusta loppuun, jotta siitä syntyisi kokonaiskäsitys mitä tulee tapahtumaan. Tarkoin suunniteltu ja toteutettu tapahtuma on edellytys tapahtuman onnistumiselle. (Krabbe 2004, 85–89,92.)

Itse tapahtuman tarkoituksena on tehdä tavoitteen mukainen vaikutus kohdejoukkoon. Jälkimarkkinoinnilla tarkoitetaan tapahtuman jälkeistä palautteen keräämistä, jälkimarkkinointi-postauksia sekä mahdollisia yhteydenottoja. Jälkimarkkinoinnilla pyritään vielä kerran vaikuttamaan osallistujan mieleen ja sillä saadaan selville, onko tavoitteeseen päästy. Palautteen keräämisellä saadaan myös tietoa tapahtuman onnistuneisuudesta ja järjestäjien toiminnasta. (Vallo 2009, 45–46, 51.)

5 PROJEKTIN TOTEUTUS

5.1 Oppitunnin suunnittelu

Varhaisnuori antaa tehtävälle tai toiminnalle arvon, joka määrittää tehtävän kiinnostavuuden sekä haluaako nuori sitoutua siihen. Oppilaat ovat motivoituneita ja omiin kykyihinsä luottavaisia, kun opettaja pyrkii opetuksellaan tukemaan ja kehittämään oppilaiden itsenäisyyttä. Opettajan oppilaidensa itsenäisyyttä ja pätevyyttä tukeva asenne sekä suorituksen korostamisen välttäminen vaikuttavat myönteisesti motivoituneisuuteen. Oppilaat ovat kiinnostuneempia ja motivoituneempia silloin, kun opettaja välttää liikaa vertailua ja arvostelua. Omiin kykyihin uskomisen, arvostukset ja mieltymykset kehittyvät sen pohjalta, millaista palautetta oppilaat ovat suorituksiltaan saaneet ja kuinka paljon heidän oppimisympäristönsä tarjoaa onnistumisen kokemuksia. (Aunola 2005, 108, 118, 124.)

Oppitunnin suunnittelun alkaessa meillä oli ajatus, että oppitunnin tulee olla mahdollisimman toiminnallinen ja sellainen, että poikien kiinnostus aiheeseen pysyy yllä. Meille syntyi nopeasti idea oppitunnin sisällöstä ja esitimme sen projektin tilaajille. Tilaajat kannattivat ideaamme ja antoivat meille ohjausta oppitunnin sisällön suunnitteluun. Suunnittelimme mainoksen ja lähetimme sen koululle, joka lähetti sen edelleen vanhemmille. Mainoksessa kerroimme, mitä oppitunti tulee pitämään sisällään ja että osallistuminen siihen on vapaaehtoista. Oppitunnista suunnittelimme toiminnallisen ja sellaisen, että jokaisella pojalla oli tasapuolisesti mahdollisuus osallistua oppituntiin. Emme tehneet opetustilanteesta kilpailuhenkistä, vaan positiivisen palautteen antamisella pojille pyrimme siihen, että heille jäisi tilanteesta mieluisa kokemus.

Jokaisella varhaisnuorella on oma tyyliensä oppia asioita. Nuoren itsenäinen ajattelu ja kyky pohtia asioita kehittyvät silloin, kun oppiminen perustuu nuoren omaan ajatteluun, ymmärtämiseen ja liittyä tämän elämään. Nuoren itseluottamus ja luovuus kasvavat hyödynnettäessä erilaisia oppimis- ja työskentelytapoja. Oppiminen sujuu parhaiten, jos tavoitteet ovat selkeitä ja niihin pyrkiminen koetaan mielekkääksi. Koululla on suuri merkitys nuoren oppimisen, ajattelun ja moraalien kehittämisen kannalta. Varhaisnuorta ohjattaessa on tärkeää suhtautua nuoreen myönteisesti ja kannustavasti sekä olla helposti lähestyttävä. Sanattoman ja sanallisen viestinnän olisi hyvä olla tasapainossa keskenään. Puheen tulisi olla ymmärrettävää yleiskieltä. Nuoren kysymyksiin ja mielipiteisiin

tulisi suhtautua neutraalisti ja osoittaa kiinnostusta tämän ajatuksiin tyrkyttämättä omia arvoja tai asenteita. Ohjaamisen taustalla on yleensä asioiden selventäminen ja tiedon antaminen eri vaihtoehtoista. Varhaisnuorelle itselleen jää päätöksenteko. (Nurmiranta ym. 2009, 84–85).

Käytimme opetusmenetelmänä teorian tiedon luennoimisen tukena tapausopetusta, jota käytimme liikennevaloissa -harjoituksessa. Kupias (2004, 113–115) kirjoittaa, että tapausopetus on menetelmä, jossa käsitellään esimerkkitapausta soveltaen aikaisempaa kokemusta tai opittua tietoa. Tapauksia tarkastellaan eri näkökulmista ja se edellyttää ratkaisujen tekemistä. Tapausopetus kehittää analysointitaitoja, soveltamiskykyä, luovuutta, kommunikointitaitoja sekä itsearviointitaitoja. Tapaukset tulee suunnitella hyvin etukäteen ja niiden tulee olla todenmukaisia, mutta tarpeeksi haastavia. Tapauksista laaditaan tiivistelmät, joissa tulee esiin riittävästi asiantietoa ratkaisun pohjaksi. Valitsimme tapausopetuksen siksi, koska ajattelimme sen olevan sopivan haasteellinen ja antoisa tapa pojille käsitellä oppitunnin aihetta. Tapausesimerkkien suunnittelun taustalla oli ajatus, että oppilaat saavat itsekseen miettiä esimerkkien ratkaisumalleja sekä perustella niitä. Tapausesimerkkien suunnittelu vei paljon aikaa, sillä halusimme tehdä niistä sopivan haastavia sekä mahdollisimman todentuntuisia ja heidän elämäänsä koskevia. Haastetta suunnitteluun toi se, että emme tienneet tarkalleen poikien ennakkotietoja opetettavasta aiheesta.

5.2 Oppitunnin toteutus

Oppitunti pidettiin marraskuussa 2015. Tunnille osallistui 19 poikaa ja alakoulun opettaja. Oppitunnin pituus oli noin 60 minuuttia. Oppitunnin sisältö on esitelty taulukossa 3. Aloitimme tunnin PowerPoint-esityksellä, jossa ensimmäisenä harjoituksena oli koskettaa vieressä istuvaa luokkatoveria ja miettiä, miltä kosketus tuntuu. Tehtävän tarkoituksena oli herättää poikien kiinnostus oppitun-tia kohtaan. Alustuksessa kävimme läpi rajojen määrittämistä, itsemääräämisoikeutta sekä seksuaalista häirintää ja mitä se konkreettisesti voi olla. Lisäksi neuvoimme kenelle voi kertoa, jos itseä häiritään tai häirintää näkee.

Alustuksen jälkeen näytimme toisen PowerPoint-esityksen, jossa kerroimme liikennevaloissa -harjoituksen ohjeet ja eri valojen merkitykset, eli myönteinen tapahtuma (vihreä valo), kielteinen (punainen valo) tai jos ei osaa vastata tai tapahtuma on sekä myönteinen että kielteinen (keltainen valo). Harjoituksen tapausesimerkeissä käsitelimme muun muassa seksuaalisen häirinnän eri

muotoja sekä omien rajojen määrittelyä. Keksimme itse esimerkkitapaukset käyttäen mallina omia kokemuksiamme. Olimme myös itse askarrelleet kartongista liikennevalon värisiä palloja, joita ja-
oimme kaikille yhden kutakin väriä. Luimme tapaukset ääneen yksi tapaus kerrallaan ja pojat saivat liikennevalojen avulla miettiä, onko tapauksen toiminta sallittua vai kiellettyä. Jokaisen tapauksen jälkeen kyselimme, miksi kukin oli valinnut kyseisen värin tai muita lisäkysymyksiä esimerkkiin liit-
tyen. Seuraavassa on muutama esimerkki käyttämistämme tapauksista.

*Meeri ja Ville ovat luokkakavereita ja asuvat saman kadun varrella. He kulkevat koulusta kotiin usein samaa matkaa. Meerillä on lemmikkikoira Jali, joka on sairastunut ja joutunut eläinlää-
käriin. Meeri on tästä hyvin surullinen. Meerin talon kohdalla Ville kysyy: "Saanko antaa sulle voimahalin?" Meeri vastaa hymyillen: "Saat!" Ville rutistaa Meeriä voimakkaasti ja Meeri vas-
taa halaukseen. Molemmat jatkavat matkaa koteihinsa hymyssä suin.*

*Mikael harrastaa pikkukaupungin ainoana poikana taitoluistelua. Treenit ovat kauempana kau-
pungissa, jossa Mikaelin vapaa-aika suurimmaksi osaksi menee. Pikkukaupungin muiden Mi-
kaelin ikätovereiden mielestä taitoluistelu on homojen hommaa. Mikael kuulee ajoittain ikäto-
vereiltaan olevansa homo. Mikaelia homottelu vain naurattaa.*

*4. luokkalaisen Jessican äiti on alkanut huolestumaan, sillä Jessicalla on ollut enenemissä määrin poissaoloja koulusta. Syyksi Jessica sanoo yleensä pääkivun. Äiti on huomannut myös, että Jessica ei nuku hyvin ja on pelokas. Äiti alkaa selvittää asiaa, ja keskustellessa Jessican kanssa, käy ilmi, että koulussa on muutama 6. luokkalainen poika, jotka aina Jessi-
can ohi mennessä ilmeilevät ja eleilevät, joskus vislaavat. Yksi poika on kerran läpsäissyt Jessicaa takapuolelle. Äiti ottaa koulun opettajaan yhteyttä, joka sanoo: "Pojat on poikia. Po-
jilla alkavat hormonit hyrräämään, se on ihan normaalia."*

Liikennevaloissa -harjoituksen jälkeen täytimme seksuaalisen häirinnän vastaista sopimusta (liite 1). Sopimuksessa oli samoja asioita, joita olimme kertoneet ensimmäisessä dia-esityksessä, eli mitä seksuaalinen häirintä on ja mitä pitää tehdä, jos sitä näkee tai kokee. Sopimuksen loppuun oppilaat saivat omalla allekirjoituksella osoittaa, että he sitoutuvat luomaan kouluunsa ilmapiiriä, jossa häirintää ja ahdistelua ei ole ja sitä ei hyväksytä. Jokainen laitto paperiin oman nimikirjoituk-
sensa ja jätimme sopimuksen koululle. Ehdotimme opettajalle, että sopimuksen voisi laittaa luokan

seinälle. Arvioimme oppitunnin onnistumista palautekyselyllä (liite 2). Jokainen sai oppitunnin loppuksi nimettömänä vastata kyselyyn. Oppitunnin jälkeen teimme myös itsearviointia, kuinka ohjaus onnistui ja mitä voisi tehdä toisin.

TAULUKKO 3. Oppitunnin sisältö

Sisältö	Opetus- /ohjaus- menetelmä	Havainnollis-ta- minen / oppi- materiaali	Oppijan tavoite	Aika
Alustus aiheesta. Seksuaalinen häi- rintä, siihen puuttu- minen sekä omien rajojen luominen	Luennointi	Powerpoint	Ymmärtää, mitä sek- suaalinen häirintä on, osaa puuttua sii- hen ja eikä itse tee sitä.	10 min
Liikennevaloissa – leikki: Aiheen käsit- tely tapausesimerk- kien avulla	Tapausopetus	Leikin materiaalit: tapausesimerkit, liikennevalo	Ymmärtää konkreet- tisten tapahtumien kautta, mitä seksu- aalinen häirintä on ja ei ole. Saa esi- merkeistä apua mahdollisiin todel- lisiin tilanteisiin.	25–35 min
Seksuaalisen häirinnän vastainen sopimus		Kartonki	Muistella, mitä tun- nilla opittiin	10 min
Palautteen anto		Kyselylomake		5 min

6 PROJEKTIN ARVIOINTI

Projektin valmistuttua arvioimme sen onnistumista kahdessa eri vaiheessa. Arvioimme projektin tapahtumalle laatimiamme laatu- ja tulostavoitteita. Laadun arvioinnissa käytimme apuna aikaisemmin laatimiamme laatukriteereitä (taulukko 1, sivulla 9) sekä projektin tapahtuman yhteydessä kohderyhmältä keräämäämme kirjallista ja suullista palautetta. Arvioimme myös projektityöskentelyämme ja sen onnistumista.

6.1 Oppitunnin arviointi

Kullekin tavoitteelle on määriteltävä tavoitteen toteutumista seuraavat laadulliset ja tarvittaessa määrälliset mittarit. Mittareiden avulla voidaan arvioida ja todentaa hankkeen vaikuttavuutta. Lisäksi olisi hyvä kuulla palautetta projektin tärkeimmiltä osapuolilta. Loppuarvioinnissa todennetaan mahdollisimman objektiivisesti projektin vaikuttavuus ja tulokset. (Silfverberg 2007, 40–41, 82, 120–121.)

Projektin suunnittelussa on tärkeää, että asetetaan valitun kohdejoukon asemaan, selvitetään minkä takia tapahtuma järjestetään ja mikä on sen tavoite. Tapahtuman malli on onnistunut, kun se vastaa kysymykseen: miksi, kenelle, mitä, miten, millainen ja kuka tai ketkä. (Vallo 2009, 45–47.) Oppitunnin suunnittelussa käytimme apuna Kupiaksen (2004, 113–115) tapausopetusmenetelmää, jossa käsitellään esimerkitapausta soveltaen aikaisempaa kokemusta tai opittua tietoa. Tapausta tarkastellaan eri näkökulmista ja se edellyttää ratkaisujen tekemistä

Projektin alkuvaiheessa laadimme laatukriteerit, joiden avulla pyrimme takaamaan tapahtuman laadukkuuden sekä arvioimaan valmiin työn onnistumista. Lähtökohtana onnistumiselle oli laatutavoitteeksi asetettu oppitunnin hyödyllisyys. Onnistumisen takaamiseksi käytimme oppituntimme suunnittelussa luotettavia ja ajankohtaisia lähteitä. Projektin tapahtumalle laaditut muut laatutavoitteet ja -kriteerit olivat mielenkiintoisuus ja johdonmukaisuus. Kyseiset laatukriteerit täytimme tekemällä tapahtumasta toiminnallisen ja konkreettisen. Työskentelymme oli suunnitelmallista ja loogista oppituntia suunnitellessa ja toteuttaessa. Mielestämme saavutimme projektille asetetut tavoitteet.

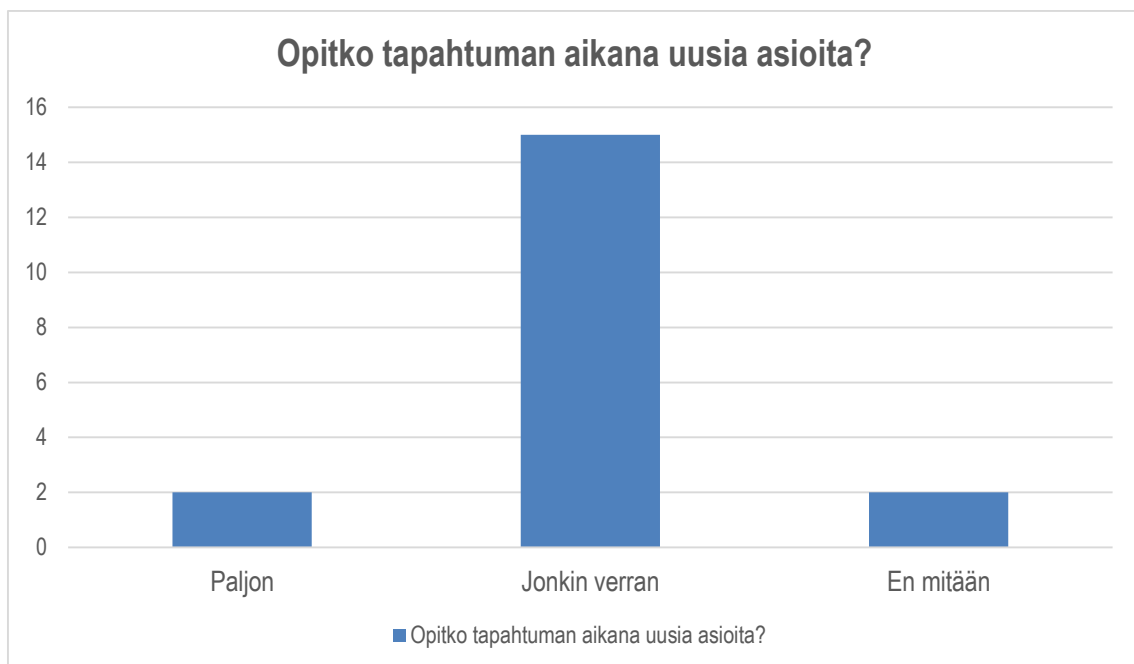
Keräsimme tapahtuman yhteydessä oppituntiin osallistuneilta pojilta kirjallisen palautteen. Palautelomakkeemme sisälsi kuusi monivalintakysymystä sekä yhden avoimen kysymyksen. Kysymykset oli laadittu helposti ymmärrettäviksi ja yksinkertaisiksi, koska palautteen antajana oli kohderyhmä 12–vuotiaat varhaisnuoret. Palautteen avulla arvioimme oppitunnin onnistumista sekä sen hyödyllisyyttä kohderyhmän näkökulmasta.

Kaikki oppituntiin osallistuneet 19 oppilasta vastasivat palautekyselyymme. Vastaajista kaikki pitivät oppituntia hyvänä tai erinomaisena. Vastaajista suurin osa koki oppineensa jonkin verran uutta asiaa (kuvio 2). Vastaajista enemmistö koki oppitunnin hyödylliseksi, vaikka palautteen antajista suurin osa ei ole nähnyt seksuaalista häirintää omassa koulussaan (kuvio 3). Oppitunnilla pitämämme liikennevaloissa -harjoitusta pidettiin sopivana ja helppona. Palautekyselyn avoimeen kysymykseen vastasi vain muutama. Avoimena kysymyksenä palautelomakkeessa kysyimme mikä olisi tehnyt opetuksesta mukavampaa, johon saimme seuraavanlaiset vastaukset:

”Se jos kaikki ei ois puhunu”

”Jos x olis ollu hiljaa”

Oppitunnilla mukana olleelta alakoulun opettajalta saimme hyvää palautetta. Opettajan mukaan oppitunnin aihe on ajankohtainen ja tärkeä. Hänen mukaansa oppituntimme oli onnistunut ja hyvä.

KUVIO 2. Palautekyselyn vastauksia tapahtuman hyödyllisyydestä.

KUVIO 3. Palautekyselyn oppitunnin aiheen ajankohtaisuus kokemuksien perusteella.

Oppituntimme **päätaavoitteena** oli seksuaalisen häirinnän tunnistaminen esimerkiksi koulussa, sekä antaa kohderyhmälle konkreettisia keinoja puuttua siihen. Saamamme kirjallisen ja suullisen palautteen perusteella oppitunnille osallistuneet pojat kokivat opetettavan aiheen hyödylliseksi ja saaneensa keinoja seksuaalisen häirinnän tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen. Pidemmän aikavälin tavoitteena oli seksuaalisen häirinnän väheneminen, jota emme pysty projektin puitteissa arvioimaan, koska tuloksien näkyminen tässä tapahtuu vasta vuosien kuluessa. Tunnin alussa olleesta koskettamistehtävästä emme kysyneet palautetta lomakkeessa, joten emme osaa sanoa tarkkaan, mitä mieltä pojat olivat siitä. He kyllä koskettivat toisiaan, mutta monilla se meni enemmän läpsimiseksi. Kysyessämme heiltä miltä koskettaminen tai kosketus tuntui, emme saaneet kunnollisia vastauksia. Palautteen perusteella oppituntia voisi kehittää tekemällä liikennevalo- harjoituksesta vielä haastavamman, sillä niin moni koki sen helpoksi ja pojat huomasivat tapausesimerkeistä häirinnän tai väärän toiminnan melko helposti. Osa vastaajista mainitsi oppituntia häirin-

neen liian kova melu. Emme huomioineet poikien istumajärjestystä luokassa, vaan he saivat vapaasti valita paikkansa, jolloin pojat istuivat omissa porukoissaan tiiviisti. Pojat voisi asetella istumaan siten, etteivät he istuisi kenenkään vieressä.

6.2 Työskentelyprosessin arviointi

Projektimme jakautui viiteen eri työvaiheeseen. Ideointivaiheessa valitsimme opinnäytetyömme aiheen. Halusimme ajankohtaisen ja mielenkiintoisen aiheen. Ideointivaiheessa tarkensimme opinnäytetyön aiheitamme valmiista laajemmasta aiheesta tarkempaan asiantuntijaryhmän avulla sekä ideoimme aiheita tarkemmin projektin yhteistyöorganisaation kanssa. Seuraavassa vaiheessa perehdyimme aiheeseen aikaisemmalla teoretiedolla ja laadimme opinnäytetyömme tietoperustan. Esitimme valmiin tietoperustan, josta saimme kirjallisen arvion metodiohjaajaltamme sekä vertaisarvioijaltamme. Saamamme palautteen mukaan tietoperustamme oli hyvin jäsennelty ja kattava.

Kolmannessa vaiheessa aloimme laatia projektimme suunnitelmaa sekä työstämään oppitunnin suunnitelmaa. Suunnitelmavaiheessa työskentelimme suurimmaksi osaksi itsenäisesti jaotellen jokaiselle tasaisesti suunnitelman osia työstettäväksi. Suunnitteluvaiheessa laadimme myös alustavan aikataulun projektillämme. Toteutusvaiheessa laadimme tapahtumasuunnitelman loppuun. Tapahtumasuunnitelman laatiminen onnistui hyvin. Kävimme opinnäytetyöryhmämme kanssa tapahtumasuunnitelman yksityiskohtaisesti läpi ennen oppitunnin pitämistä. Marraskuussa 2015 pidimme projektimme tapahtuman Paulaharjun alakoulussa. Opinnäytetyömme loppuvaiheessa kirjoitimme raportin sekä esitimme yhteistyöorganisaatiolle valmiin työmme, sekä annoimme opetus-tuokioon liittyvät materiaalit yhteistyöorganisaation käyttöön.

Arvioimme projektin resurssit suunnitteluvaiheessa (taulukko 4). Projektin kokonaiskustannus koostui henkilöstökuluista ja materiaalikuluista. Henkilöstökuluihin arvioitiin opettajien, oppilaiden ja yhteistyökumppaneiden työmäärä. Materiaalikulut kattoivat kaikki ne materiaalit, mitä tarvittiin oppitunnin järjestämiseen, kuten paperitulosteet ja liikennevaloihin käytetty kartonki. Matkakustannukset arvioitiin auton kulutuksen mukaan kilometriä kohden. Pysyimme hyvin budjetissa hyvän resurssisuunnitelman avulla. Lisäkustannuksia tuli meidän opiskelijoiden ylimääräisistä työtunneista.

TAULUKKO 4. Resurssit

KULULUOKKA	KUSTANNUSARVIO (€)	TOTEUTUNEET
<u>HENKILÖSTÖKULUT</u>		
-Opettajien työmäärä (20€/h)	10h x 40 €/h = 400 €	10h x 40 €/h = 400 €
-Projektiryhmän eli opiskelijoiden työmäärä (10€/h)	405h x 30 €/h = 12150 €	420h x 30 €/h = 12600 €
-Yhteistyökumppaneiden työmäärä (40€/h)	4h x 40 €/h = 160 €	5h x 40 €/h = 200 €
<u>MATERIAALIKULUT</u>		
-Oppitunnin materiaalit	30 €	10 €
<u>MATKAKUSTANNUKSET</u>	50 €	50 €
Yhteensä:	12790 €	13260 €

Projektimme riskit olivat sekä ulkoisia että sisäisiä. Sitouduimme noudattamaan ennalta sovittua aikataulua, joten aikataulullisilta riskeiltä vältyttiin. Projektin tapahtuma pystyttiin pitämään sovittuna ajankohtana. Kohderyhmän kiinnostuneisuuden puutteen esitimme yhdeksi riskiksi suunnitelmassa tehdessä. Tapahtuma oli toiminnallinen ja kohderyhmä osallistui hyvin. Keskinäisistä ristiriidoista projektissa vältyimme selkeällä työnjaolla, avoimella keskustelulla sekä tasapuolisella toiminnalla.

Saavutimme opinnäytetyölle asettamamme oppimistavoitteet mielestämme hyvin. Projektin alussa perehdyimme huolella aiheeseen liittyvään teoretietoon ja erilaisiin tutkimuksiin. Lisäksi perehdyimme oppitunnin pitämiseen liittyviin teoretietoihin, joiden avulla oppitunnin toteuttaminen onnistui melko hyvin. Projektin aikana saimme erityisesti ohjaus- ja esiintymiskokemusta, josta varmasti on hyötyä tulevaisuuden ammatissamme. Projektin aikataulu meni suunnitelmien mukaisesti.

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa toiminnallinen oppitunti seksuaalisen häirinnän tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta alakoulun kuudennen luokan pojille ja tehdä tilaajille materiaali, jota he voivat hyödyntää myöhemmin. Opinnäytetyön aihetta miettiessämme löysimme yhteisen mielenkiinnon kohteen nuorista ja seksuaalisuudesta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämässä kouluterveyskyselyssä vuonna 2013 seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti on kokenut peruskoulun pojista 9 % ja tytöistä 20 % (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013, viitattu 17.8.2015). Mielestämme aihe on hyvin ajankohtainen ja siitä pitää puhua, joten tuntui luonnolliselta lähteä toteuttamaan Oulun Tyttöjen ja Poikien Talon toivetta opinnäytetyöstä, joka liittyy seksuaaliseen häirintään ja sen ennaltaehkäisyyn. Aihevalintaamme edesauttoi myös se, että halusimme tehdä käytännönläheisen projektiluontoisen opinnäytetyön, sillä meillä ei ole paljon kokemusta ryhmänohjauksesta. Oppitunnin toteuttamisessa pääsimme haastamaan omat ohjaustaitomme. Pääsimme myös tekemään materiaalin, joka konkreettisesti tukee alakoulun poikia tietämään ja tunnistamaan mitä seksuaalinen häirintä on, miten siihen puututaan ja miten sitä voi ennaltaehkäistä. Samalla materiaalista hyöttyy Oulun Tyttöjen ja Poikien Talot, jotka saavat vapaasti käyttää materiaalia.

”Opi kulkemaan vihreissä valoissa” -oppitunnin materiaalien suunnittelu oli vaativaa mutta mielenkiintoista. Suunnittelimme oppitunnin perusteellisesti, sillä tarkoin suunniteltu ja toteutettu oppitunti on edellytys onnistumiselle. Halusimme oppitunnista sopivan haastavan ja sellaisen, joka jättää kohderyhmän miettimään tapahtumassa läpikäytyjä asioita. Oppitunnin rungon saimme suunniteltua nopeasti. Aikaa vievintä oli suunnitella liikennevaloissa -harjoituksen tapausesimerkkejä. Teimme varalta ylimääräisiä esimerkkitapauksia, jos aikataulu etenisi liian nopeasti. Oppitunnin pitämiseen sovittu aika kului yllättävän nopeasti. Meillä ei ollut aikaisempaa kokemusta kuudennen luokan poikien ohjauksesta, joten ennen tapahtumaa jännitimme, miten pojat käyttäytyvät kolmen nuoren naisen ohjauksessa. Vaikka pojat innostuivat välillä puhumaan yhteen ääneen ja naureskelivat, huomasimme aiheen kiinnostavan heitä. Pitämämme oppitunnin kaltaista opetusta ei ole ennen tarjottu kohderyhmälle, joten oppitunti monipuolisti poikien saamaa opetusta. Oppitunti oli mielestämme onnistunut ja saimme melko hyvin pidettyä ohjat käsissämme. Onnistumisen tunnetta tukee poikien antama palaute, jonka perusteella lähes jokainen oppi jotain uutta. Jälkeenpäin mietimme, että olisi ollut mukava järjestää oppitunti useammallekin ryhmälle, mutta aikataulullisesti se ei valitettavasti onnistunut.

Projektityöskentelymme oli monivaiheista, sujuvaa ja vastuullista. Opinnäytetyötä tehdessämme huomasimme, että ryhmämme jäsenten erilaiset työskentelytavat tukivat loistavasti toinen toisiaan ja pystyimme etenemään opinnäytetyössämme pitkälti itsenäisesti. Tarvittaessa pyysimme ohjausta opinnäytetyömme ohjaajilta. Hyödynsimme myös opinnäytetyöpajoja. Tyttöjen ja Poikien Talon edustajilta saimme ohjausta toiminnallisen oppitunnin järjestämiseen. Tukenamme oli myös opponenttiryhmä, joka käsitteli samaa aihetta tyttönäkökulmasta. Sukupuolisensitiivisyys -käsitteeseen liitetään ajattelutapa ja toimintamalli, jolla pyritään arvostamaan niin sukupuolen kuin seksuaalisuuden monimuotoisuutta, esimerkiksi pyrkimys siihen, että työ- ja kouluyhteisössä kaikkia yhteisön jäseniä kohdellaan tasa-arvoisesti (Anttonen 2007, 11). Tämän takia oppitunti oli hyvä järjestää erikseen tytöille ja pojille. Olemme tyytyväisiä saamaamme ohjaukseen. Pysyimme hyvin laatimassamme aikataulussa. Oppitunnin toteuttamisesta saimme varmuutta esiintymiseen ja nuorten ohjaamiseen sekä opimme ryhmätyöskentelytaitoja, joita tarvitaan työelämässäkin. Opinnäytetyö lisäsi omaa tietämystämme seksuaalisesta häirinnästä ja uskomme aiheen olevan suureksi hyödyksi tulevissa työpaikoissamme. Aiheesta voisi tehdä jatkotutkimuksen, jossa pidemmällä aikavälillä tutkittaisiin vähentääkö tämänkaltainen varhaisnuorille suunnattu opetus myöhemmällä iällä tapahtuvaa seksuaalista häirintää.

LÄHTEET

Aaltonen, J. 2012. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Tampere: Juvenes Print - Tampereen Yliopistopaino Oy.

Aho, T., Kotirinta-Ainamo, A., Pelander A. & Rinkinen, T. 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta. Helsinki: Priimus Paino Oy.

Alatalo, J. & Tikkala, T. 2014. Sukupuolisensitiivisyyttä ja sosiaalista vahvistamista kirjallisuuden kuvailemana. Oulu: Oulun ammattikorkeakoulu.

Anttonen, E. 2007. Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Aunola, K. 2005. Motivaation kehitys ja merkitys kouluiässä. Teoksessa K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa – Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. 105–126.

Bildjushckin, K. & Malmberg, A. 2000. Kerro meille seksistä. 1 p. Helsinki: Tammi.

Kontula, O. & Meriläinen, H. 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Väestöliitto. Vantaa: Dark Oy.

Korhonen, P. & Kuusi, M. 2003. Sukupuolinen häirintä peruskoulussa: muistoja ja merkityksiä. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Helsinki.

Korteniemi-Poikela, E. & Cacciatore, R. 2010. Portaita pitkin - Lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehittyminen. Juva: WS Bookwell Oy.

Krabbe, K. 2004. Suhdetoiminnan käsikirja. Kustannusosakeyhtiö Perhemediat Oy: Karisto Oy.

Kupias, P. 2004. Oppia opetusmenetelmistä. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lichty, L.F., Torres J.M.C., Valenti, M.T. & Buchanan, N.T. Sexual harassment policies in K-12 schools: examining accessibility to students and content. J Sch Health. 2008. Viitattu 2.5.2016, <http://web.a.ebscohost.com.ezp.oamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=4cc430c3-179c-41e2-b2d4-b90d9659a211%40sessionmgr4002&vid=0&hid=4104>.

Meyer, Elizabeth J. 2009. Gender, bullying and harassment. Strategies to end sexism and homophobia in schools. New York: Teachers Colleges Press, Columbia University.

Nurmiraanta, H., Leppämäki, P. & Horppu, S. 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Poikien Talo. 2015. Mitä on sukupuolisensitiivinen poika- ja tyttötyö. Viitattu 8.4.2015, <http://www.poikientalo.fi/mit%C3%A4-sukupuolisensitiivinen-poika-ja-tytt%C3%B6ty%C3%B6>.

Poikien Talon työryhmä. 2014. 99 oivallusta Poikien Talo -hankkeesta. Viitattu 26.3.2015, http://www.poikientalo.fi/sites/poikientalo.fi/files/99_oivallusta_-_jaettava_versio.pdf.

Punnonen, V. 2007. Sukupuolisensitiivinen sosiaalinen nuorisotyö. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä - Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy, 521–540.

Rinkinen, T. 2012. Nuorten kysymyksiä seksuaaliterveydestä Väestöliiton Internetpalvelussa. Helsinki. Väestöliitto ry.

Ryttyläinen, K. & Valkama, S. 2010. Seksuaalisuus hoitotyössä. Helsinki: Edita Prima.

Silfverberg, P. 2007. Ideasta projektiksi – Projektityön käsikirja. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Suomen Setlementtiliitto Ry. 2015. Sukupuolisensitiivisyys. Viitattu 26.3.2015, <http://www.setlementti.fi/tyttotyö/sukupuolisensitiivisyys/>.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2013. Tapaturmat ja väkivalta. Viitattu 17.8.2015. https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyö/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/tapaturmat-ja-vakivalta#kokenut_seksuaalista_vakivaltaa_joskus_tai_toistuvasti

Vallo, E. 2009. Isännyyden ihanuus. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Viirkorpi, P. 2000. Onnistunut projekti - Opas kunta-alan projektityöskentelyyn. Helsinki: Suomen kuntaliiton painatuskeskus.

Vilka, H. 2011. Seksuaalinen häirintä. Juva: PS-kustannus.

SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN VASTAINEN SOPIMUS

Seksuaalinen häirintä on:

Jos näen seksuaalista häirintää/ahdistelua:

Jos koen seksuaalista häirintää/ahdistelua:

Sitoudun luomaan kouluumme ilmapiiriä, jossa häirintää ja ahdistelua ei ole ja sitä ei hyväksytä:

PALAUTELOMAKE

Millainen tapahtuma oli mielestäsi?

- Erinomainen
- Hyvä
- Huono

Opitko tapahtuman aikana uusia asioita?

- Paljon
- Jonkin verran
- En oppinut mitään uutta

Tähän voit omin sanoin kertoa, mitä uutta opit?

Koitko opetettavan aiheen sinulle hyödylliseksi?

- Kyllä
- En

Mikä olisi tehnyt opetuksesta mukavampaa?

Oletko nähnyt koulussasi seksuaalista häirintää?

- Kyllä
- En

Kerro esimerkkejä näkemästäsi?

Millainen liikennevaloissa –leikki mielestäsi oli?

- Vaikea
- Sopivan haastava
- Sopiva
- Helppo

Ehkäiseekö seksuaalisen häirinnän vastainen sopimus mielestäsi seksuaalista häirintää?

- Kyllä
- Ei

Kiitos palautteestasi!